

שלג שאול חטאו". מאי משמע, תנא דבי רבי ישמעאל בשביל דברים שצוית אתכם בימות החמה ולא עשיתם יגזלו מכם מימי שלג בימות הגשמים. ואם נותנין מתברכין, שנאמר (מלאכי ג) "הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף בביתו ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבאות אם לא אפתח לכם את ארובות השמים והרקותי לכם ברכה עד בלי די". מאי "עד בלי די". אמר רמי בר (רב) [חמא] אמר רב עד שיבלו שפתותיכם

עין איה

וכנכון. ובחסרון האיגוד, בהתבטל היחש ע"י הסרת אותן התעודות המכוננות אותן, הנועדות מאדון כל המעשים ב"ה – ברית הכהונה והלויה המיוסדת בנחלה לישראל מאז נתנה ארץ חמדה לנו למורשה – הקרעים מתגלים. חסרון היחס הבא מקצרות ההשגה כשהיא מתחברת לקשיות הלב, היא מסתיימת בחסרון השפעה לקשרי המציאות שהם ג"כ נראים כמפורדים, אמנם מאוגדים הם בכח אדון כל ב"ה למען החיות עם רב. דברים שצויתי בימות החמה ולא עשיתם, התבודדתם בפני עצמכם, המפלגה המעשית כאילו אפשר לעולם להתקיים לחצאי, כאילו אין הכל מתאחד לגוף חי אחד לפעול ולהתפעל. הגה ימות החמה כשהם אינם משפיעים יפה על ימות הגשמים, גוזלים הם מימי שלג, וצורה בלתי טבעית שאינה נוחה כלל מתגלה על במת החיים, למען ישוב האדם ויקח דעה והשכל. "אשמעה מה ידבר האל ד' כי ידבר שלום אל עמו ואל חסידיו ואל ישובו לכסלה. אך קרוב ליראיו ישעו לשכן כבוד בארצנו. חסד ואמת נפגשו צדק ושלום נשקו. אמת מארץ צמח, וצדק משמים נשקף. גם ד' יתן הטוב וארצנו תתן יכולה".¹

רכו. ואם נותנים מתברכים, שנאמר הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף בביתו, ובחנוני נא בזאת אמר ד' צבאות, אם לא אפתח לכם את ארובות השמים והרקותי לכם ברכה עד בלי די. מאי עד בלי די, אמר רמי בר חמא אמר רב עד שיבלו שפתותיכם מלומר די. חביבותה של כל מצוה תלויה הרבה בהבנת תעודתה ותכליתה, שהיא מתגברת באדם כל מה שיתן יותר לבכו להבין ולהשכיל בעמקי תורה, לדעת את ד' ודרכיו הגדולים המלאים חכמה חסד ומשפט. וכפי אותו המעמד של מניעת הבהירות של ההבנה בתכלית המצוה כשהיא מזדמנת בדור, בין כשהיא באה מירידה כללית בכלל הרוח ביחושו לדעת קדושים ואהבתו לתורה, בין כשהיא באה מחולשה פרטית הפוגעת ביחוד באותה המצוה הפרטית, שנגדה נחשכו מאוריה לאותו הדור או אותו האיש, מיד ניכר הדבר בעולם המעשה ברפיון מעשי למצוה זו. והנה דרך הירידה הכללית הוא הענין היותר רע, שהוא מחשיך בעיקרו את האור האלהי, שהוא חיי החיים, מהופיע בעולם, ומביא עמו אותן הרעות המחוייבות לצאת ממצב של חושך ולא אור בחיי הקדושה והרות. ואם תהיה הירידה רק פרטית מתיחסת למעמד מיוחד, אז ג"כ תקטין ודאי את פעולת הרחבת

החיים והשלום".² התאחדות חקי הטבע הגלויים הפועלים במציאות וחקי המוסר העליונים בחוברת, שהיא היסוד לדעת ד' להשכיל ולהיטיב, הנה מרומזים הם בנשיאת המליצה האלהית "ציה גם חום יגזלו מימי שלג שאול חטאו". החטאת היא חטאת שאול, מגעת עד עומק יסוד המציאות לרוששו ולהחלישו, מקפת את טבע ההעדר וההויה. שכשהם הולכים בקישורם הראוי הם מביאים אורה וצהלה לכל פנים, וכשהם נתקים מתפקידם הם מביאים מארה וחשכה. הדעת המתגלה בעומק הנפש ומתבררת על בוריה בעמקה של תורה, איך החיים המוסריים והטבעיים הכלליים אחוזים בקשר חי ואדיר, פועל ומתפעל, היא תרומם את ההכרה עד למדת הכרת אחדות הגוי אחד בפרטיות, עם ד', שבו הצביון הכללי של אור ד' רשום ומתגלה כדי להביא באורו אור לעולם, עד שיסוד הרוחני שבו, שהוא מעמידו, הוא ג"כ, באורח כללי, יסוד העולם כולו, בראשית – בשביל תרומה שנקראת ראשית³, והלויה משלמת את הכהונה, מוציאה אל הפועל את מה שיש במחשבה, "וילוו עליך וישרתוך"⁴, עד שהתרומות והמעשרות מחוברים הם ושניהם יסוד נאמן לבנין הכלל כולו.

רכה. מאי משמע, תנא דבי רבי ישמעאל בשביל דברים שצויתי אתכם בימות החמה ולא עשיתם יגזלו מכם מימי שלג בימות הגשמים. הציור של הטובה הכללית היוצאת ע"י ההתאגדות של הכחות הנראים מרוחקים זה מזה, נראה בכל חלקי הבריאה, עד שתקופות השנה לחילופי תכונותיהן יעידו על הכלל הגדול הזה החודר בכל מלא רוחב המציאות הגדול. ימות החמה וימות הגשמים, כמה הפוכים הם בתכונותיהם וכמה מאוחדים הם לתכלית קיום החיים וטובתם, ע"י השפעתם הפנימית שהם משפיעים זה ע"ז, עד שהם מתמזגים יחד לנושא כללי אחד. דוקא החום של ימות החמה הוא הגורם שיהיה אפשר לקור של ימות הגשמים לחולל את הגשם, המכונה מצד פעולת החום על הקור בהתחברם מימי שלג. וכתקופות כן המעשים, וכמעשים כן הכתות שבבנ"א, המיוחדים לקדושה לעבודת ד' ולחיי הרוח, עם אנשי המעשה השקועים בעניני הזמן, בתיקון העולם ושכלולו לעצמם ולאחרים. כשהם נמזגים יפה, כשכל אחד נהנה מפעולתו של חברו ונותן לו ידים איך להתרחב יפה, איך לפעול כראוי לו, אז מתכוננת החברה האנושית בכלל, והחברה הלאומית הישראלית במלא כח קדושתה בפרט, כראוי

2. מלאכי ב, ד"ה. 3. ב"ר א, ד. 4. במדבר יח, ב. רכה. 1. תהלים פה, ט"ג.

מלומר די. בעוון גזל הגובאי עולה והרעב הווה ובני אדם אוכלין בשר בניהם ובנותיהם, שנאמר (עמוס ד) "שמעו הדבר הזה פרות הבשן אשר בהרי שומרון העושקות דלים

עין איה

וכ"ז שאין החיים מצד עצמם יושבים על מלאה, אין מקום לברכת אמת לחול בעולם. אבל כשהדור זוכה להתרומם עד מרום ההשקפה הרחבה של קיפול כח החיים הכללי, כאותה הצפייה האלהית המקפת כל הדורות וכל הזמנים, "אני ד' ראשון ואת אחרונים אני הוא"⁵, אז איך שיהיה מצב הכהונה והשפעת הקדושה בהוה, תהיה יקרה ועליונה מפני התעודה הבטוחה של העתיד העומד אחר כתלה⁶ ומובטח לה, ומפני הטוב הכללי היוצא מקיבוץ כל ההשפעות המתיחסות לה, בעבר הוה ועתיד. ואז החיים בעצמם ראויים לקבל ברכה פנימית, ועליהם תוכל לחול ברכה חיצונית ברב שפע. ע"כ לא רק במניעת הביטול של תרומ"ע תתמלא הברכה, כ"א אם נתנים ומקיימים בפועל בהכרה ואהבה המוכרחת להיות נלוה אל המעשה של הקיום והגתירה, מתברכים. והברכה היא אדירה, מקפת את החיצוניות של החיים בצדם החמרי. אבל היסוד לכל היא הברכה הכללית, הברכה הנכנסת בעומק הפנימי של החיים, ברכת שלום הפנימי שעל ידה ימצא האדם שהחיים המה טובים כשהם לעצמם, וממילא אין עמם מחסור כשהם מתמלאים עם הדרישות המעשיות, ואז יוכל לבא המצב של ער בלי די שיבולו שפתותיכם מלומר די. מה שאינו נמצא כלל כשצורת החיים מוגבלת וקבורה רק בהוה, שלא יוכל האדם למצא קורת רוח בכלל החיים, וממילא לעולם יחסר לו ולא יוכל לומר על ברכת שמים שיש בה די. ולשון הירושלמי בתענית⁷ דיינו ברכה דיינו ברכה. הטובה הולכת וממלאה את כל חלל הנפש, עד שהיא יושבת במרכז הפנימי של החיים ועליצות המילוי מתפרצת ג"כ בשפה, בחיצוניות, שהיא תוצאה מאושר הרגש הפנימי, עד שיבולו שפתותיכם מלומר די.

רכו. בעוון גזל הגובאי עולה והרעב הוה, ובנ"א אוכלין בשר בניהם ובנותיהם, שנאמר שמעו הדבר הזה פרות הבשן אשר בהרי שומרון העושקות דלים הרוצצות אביונים. אמר רבא כגון הני נשי דמחוזא דאכלן ולא עבדן, וכתוב הכיתי אתכם כשדפון וכירקון [וגו'] ותאניכם וזיתים יאכל הגזם, וכתוב יתר הגזם אכל הארבה ויתר הארבה אכל הילק, ויתר הילק אכל החסיל, וכתוב ויגזור על ימין ורעב ויאכל על שמאל ולא שבעו, איש בשר זרועו יאכלו, א"ת בשר זרועו אלא בשר זרעו. הקלקול שבתכונת הנפש הכללית שממנה בא הגזל להיות למכה מהלכת, מתפשטת בחברת בני אדם, בא מכמה סבות של חשכת הרגש והטעם של היושר והצדק. בראשונה נעשה הרושם של

האורה מלהופיע בעולם, אע"פ שלא תצא בדרך מארה כזאת של הירידה הכללית, אבל לכלל ברכה לא תוכל לבא. ביחש לברית הכהונה בישראל, הנה להכרת צורת המצוה בכל עזה, בתוקף כבודה וחבתה, צריך מעמד האומה להיות טוב ונעלה מאד, אז יוכל הדור להכיר בכלל את הטוב היוצא מהשפעת אנשי קודש, וברכת ד' המסובבת מחייהם הפרטיים כשהם נמזגים בחיי הכלל. וכשדעות טובות כאלה יכולות להיות חזקות בחיים, אז מעמד החיים הולך הוא ומתברך, כי ילכו מחיל אל חיל, מעליה לעליה, עד מרום קץ האושר והטוב. הירידה, טרם שתבא לידי אותה המדה האיומה של ביטול תרומות ומעשרות, שהיא נובעת מעמק צרה רוחנית כזאת עד שכבר נתמטם הלב מלחוש ולהרגיש מה היא הטובה הגדולה של חיי הרוח בכלל, וחיי קודש של עבדי ד' אוהבי שמו ויודעי תורתו בפרט, עד שלא יחוש בעצמו את קשר הברית של הכהונה, ואת תעודתה הכללית החובקת בקרבה דורות עולמים בחיי עם ד', עם עולם, לפני מעמד הביטול, שהוא הרת המארה הנוראה, והירוס כל טוב המחוייב לבא מיבשות הלב כזאת, וריחוק מאור פני מלך חיים, ד' ישמרנו, בא המצב של התרשלות הנתינה. ההוקרה של עצם חק משפט הכהונה היא קשורה במצב האושר היותר נעלה שסוף כל סוף מובטח הוא לבא על ישראל, "ודבר אלהינו יקום לעולם"¹, "ההוא אמר ולא יעשה ודבר ולא יקימנה"². אמנם אם יתחכם איש לאמר שלא יצאה התעודה עדיין לאורה בדור מן הדורות, ע"כ עם שמירת החק שלא לעבור עליו שלא לבטלו, יבקש לו דרכים איך להפטר ממנו בפועל, כדורות האחרונים שהיו מכניסים פירותיהן דרך גגות חצירות וקרפופות כדי לפוטרן מן המעשר³, אין מצב כזה ירוד כ"כ עד עומק המארה של הביטול, אבל עודנו רחוק מברכה. תעודת החיים לא נתבררה עדיין לדור כזה, ע"כ איננו מעריך את הצרכים הנצחיים לפי רוממות ערכם, ואיך שהם עומדים למעלה מכל זמן מיוחד ומכל דור פרטי - הפעולה הכללית היא מתקפלת דוקא מעבודת דורות רבים, ההולכים ובונים פלטרין של מעלה ופלטרין של מטה ע"י עזה של תורה ומצותיה - ע"כ החיים נראים אצלם בתור דבר שהוא מוכרח לקבלו בעל כרחו, אבל לא יוכל למצא בו טעם הגדולה והעו, הנעימות העצמית האלהית, שחסדו הגדול אמר עולם יבנה⁴. וכ"ז שהשקפת החיים היא מוגבלת כ"כ, א"א כלל שיהיה האדם מוצא קורת רוח בחייו, וממילא א"א כלל שתמלא נפשו מכל מה שיהיה לו טובה והצלחה. כי מה תסכן כל טובה חיצונית ומקרית, אם כלל התוכן של החיים ריק הוא ואינו מובן, באופן שלא תתקרה עמו ההרגשה העדינית והדעה העליונה של האדם.

רכו. 1. ישעיה מ, ח. 2. במדבר כג, יט. 3. ברכות לה, ב. 4. עפ"י תהילים פט, ג. 5. ישעיה מא, ד. 6. עפ"י שיה"ש ב, ט. 7. תענית פ"ג, ה"ט.